

ПРАВИЛНИК О УСЛОВИМА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ЛЕТАЧКИХ ОПЕРАЦИЈА ДРОНОВИМА

Члан 1.

Подручје примјене

- (1) Овим правилником се прописују општи, технички и оперативни захтјеви који требају бити испуњени од стране оператора ваздухопловних модела и ваздухоплова на даљинско управљање или ваздухопловног система на даљинско управљање (даље у тексту: дрони).
- (2) Одредбе овог правилника примјењују се на дроне чија је максимална тежина на полијетању мања или једнака 25 kg.
- (3) Одредбе овог правилника се не примјењују на дроне који се користе за потребе државних органа (војска, полиција, служба трагања и спасавања, царина, безбједносно-обавјештајне службе и слично), осим у дијелу који се односи на евиденцију дрона.
- (5) Одредбе овог правилника неће се примјењивати на летење дрона унутар затворених објеката.

Члан 2.

Појмови и скраћенице

- (1) Појмови који се употребљавају у овом правилнику имају сљедеће значење:
 - a) Ваздухоплов на даљинско управљање – је ваздухоплов без пилота, а којим се управља и врши контролисани лет од стране рачунара који се налази у ваздухоплову или уз помоћ даљинског управљача на земљи.
 - b) Ваздухопловни систем на даљинско управљање – систем који је намијењен за извођење летова са ваздухопловом без пилота, а којим се управља и извршава контролисани лет од стране рачунара који се налази у ваздухоплову или уз помоћ даљинског управљача на земљи. Систем се састоји од ваздухоплова на даљинско управљање и других компоненти које су неопходне за извршавање контролизованог лета, од стране једне или више особа.
 - c) Ваздухопловни модел – представља ваздухоплов на даљинско управљање или систем ваздухоплова на даљинско управљање чија маса на полијетању није већа од 25 kg, не рачунајућу гориво за лет, а на који се не примјењују одредбе Чикашке конвенције и који је израђен самоградњом.
 - d) Дрон – је општи термин за било који ваздухоплов на даљинско управљање или систем ваздухоплова на даљинско управљање.
 - e) Сертификационе спецификације (CS) – значи необавезујући технички стандарди који су прихваћени од стране EASA, а које означавају средства којим се показују усклађености са Правилником о заједничким правилима у подручју цивилног ваздухопловства и надлежностима Европске агенције за безбједност ваздушног саобраћаја („Службени

гласник БиХ“, број: 45/10) и које могу бити коришћене од стране организације за потребе сертификације.

- f) Надлежно тијело - значи тијело које је одговорно за сертификацију, одобрење и надзор над операцијама које се изводе дрoновима, гдје оператор дрона има сједиште компаније или пријављен боравак. У БиХ ту функцију обавља ВНДСА.
- g) Електронска идентификација – значи могућност идентификације дрона у лету без директног физичког приступа тој летјелици.
- h) First-person-view мод/режим – представља режим операција са дрoном када пилот дрона надзире позицију дрона преко камере која је постављена на летјелицу.
- i) Мод/режим „слиједи ме“ – представља аутоматски режим операција дрона када дрoн непрекидно слиједи уређај.
- j) Географска ограничења – значи ниво ограничења ваздушног простора који је дефинисан кроз базу података електронских карти.
- k) Геофенсинг – представља аутоматску функцију за ограничење приступа дрона у зонама ваздушног простора или простора који је обезбијеђен као географско ограничење засновано на позицији дрона и навигационим подацима.
- l) Оператор дрона – значи било које физичко или правно лице које изводи операције или намјерава да изводи операције дрoном.
- m) Пилот дрона – је особа која управља дрoном путем даљинских контрола за лет, у складу са потребама. Током трајања лета одговоран је за безбједно извршавање лета.
- n) Компетенције пилота дрона – значи комбинација вјештине, познавања и придржавање захтјева за извршавање задатка за претходно дефинисани стандард.
- o) Стандардни сценарио – када опис операција дрoном одговара категорији „специфична“, уз примјену мјера за ублажавање ризика које су утврђене на основу процјене ризика и објављене од стране ЕАSА-е, као и за АМС и AltMoC који је обезбијеђен за ЕАSА-у од стране надзорне власти државе чланице.
- p) Осматрач дрона – представља особу која, визуелним посматрањем дрона, помаже пилоту дрона да безбједно изврши лет.
- r) Лет у видном пољу – подразумијева да се мора одржавати визуелни контакт са дрoном током трајања лета. То значи да није дозвољено летење дрона унутар облака или магле, као и иза дрвећа, зграда или других препрека. Током лета дрона у видном пољу није дозвољена употреба средстава за повећање (побољшање) видљивости, као што су двогледи, телескопи или објективи, изузев наочала и сунчаних наочала.
- s) Видно поље – подразумијева линију видљивости до 150 m вертикалне видљивости и до 500 m хоризонталне видљивости.
- t) Оператер – особа која управља дрoном.
- u) Маса на полијетању – представља укупну масу ваздухоплова на даљинско управљање непосредно прије полијетања.
- v) Скуп људи – представља људе који су се окупили на предвиђеном простору, а у сврху присуствовања или учествовања у организованом догађају (концерти, демонстрације, прославе, свадбе, спортски и рекреативни центри и сл.).

- z) Висина лета – Представља висину на којој дрон лети мјерено у односу на терена изнад ког лети (AGL).
- aa) Техничка документација – подразумијева документ који издаје произвођач дрона, а који садржи техничке спецификације дрона, као што су: маса, брзина лета, висина лета, аутономија лета, димензије дрона и др.
- bb) Евиденција дрона – представља документ у облику увјерења које издаје надлежно тијело о извршеном упису дрона у евиденцију.
- cc) Увјерење о познавању ваздухопловних прописа – представља документ којим пилот дрона доказује да је успјешно положио испит познавања прописа из домена цивилног ваздухопловства.
- dd) Потврда о обучености за управљање дроном – је документ којим оператер доказује да је способан за управљање дроном, а који је издат од стране произвођача или сертификоване организације.
- ee) Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) – надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине.
- ff) Пружалац услуга ваздушне пловидбе – било које правно или физичко лице које пружа услуге ваздушне пловидбе за општи ваздушни саобраћај, укључујући и организацију која је поднијела захтјев за добијање сертификата за пружање тих услуга.
- gg) Одговорна особа – особа која је одговорна за безбједно извршавање планираних операција.

(2) Скраћенице које се употребљавају у овом правилника имају следеће значење:

- a) AGL (Above Ground Level) – Висини изнад терена,
- b) BHCA (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) - Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине,
- c) CTR (Control Zone) – Контролисана зона,
- d) EASA (European Aviation Safety Agency) – Европска агенција за безбједност ваздушне пловидбе.

Члан 3.

Категорије операција

Категорије операција дроном сврставају се у једну од следеће три категорије које су засноване на процјени ризика:

1. „отворена“ је категорија операција дроном која, с обзиром на ризике, не захтијева претходно одобрење од стране надлежног тијела прије почетка извођења операција;
2. „специфична“ је категорија операција дроном која, с обзиром на ризик, захтијева одобрење од стране надлежног тијела прије почетка извођења операција, при чему се узимају у обзир мјере за ублажавање ризика;

3. „сертификована“ је категорија операција дроном која, с обзиром на ризик, захтијева сертификацију дрона, дозволу за пилота који управља дроном и оператор одобрен од стране надлежног тијела, а који је дужан да обезбиједи прихватљив ниво безбједности.

Члан 4.

Класификација дрона

(1) Дронови се класификују према:

- a) намјени, и
- b) тежини;

(2) Према намјени се дијеле на:

- a) дрон који се користи у комерцијалне сврхе, и
- b) дрон које се користи у некомерцијалне сврхе.

(3) У односу на класификацију из става (1) тачка б) овог члана и члана 3. овог правилника, дрони се дијеле у сљедеће подкатегије:

- a) Подкатегија А0 – дрон чија је максимална маса на полијетању мања или једнака 0.250 kg;
- b) Подкатегија А1 – дрон чија је максимална маса на полијетању већа од 0.250 kg, а мања или је једнака од 1 kg;
- c) Подкатегија А2 – дрон чија је максимална маса на полијетању већа од 1 kg, а мања или је једнака од 5 kg;
- d) Подкатегија А3 - дрон чија је максимална маса на полијетању већа од 5 kg, а мања или једнака од 25 kg.

(4) Подаци из става (3) односе се на укупну масу дрона са опремом коју носи, а непосредно прије полијетања.

(5) Дронови који се користе у комерцијалне сврхе сврставају се у категорију „специфична“ и/или „сертификована“.

Члан 5.

Подручје летења и ограничења

(1) Дрон може да лети само дању осим у случају да су испуњени захтјеви из става (3) овог члана, при чему морају да буду унутар видног поља пилота дрона или осматрача дрона, а операције се сврставају у „отворену“ категорију, изузев подкатегије А3 која се сврстава у „специфичну“ категорију без обзира да ли се операције врше у видном пољу.

(2) Уколико дрон лети изван видног поља, пилот дрона или оператор мора претходно уписати дрон у евиденцију и посједовати увјерење о познавању прописа које је издато од стране ВНДСА.

(3) За летење у ноћним условима дрон мора бити обиљежен свјетлосном сигнализацијом и мора посједовати одобрење од стране ВНДСА, без обзира на категорију операција.

(4) У „отвореној“ категорији није дозвољено летење дроном:

- a) изнад људи, животиња, објеката, возила, пловила, путева, жељезничких пруга, водених путева, далековаода или других ваздухоплова на даљинско управљање на хоризонталној удаљености мањој од 30 m;
- b) изнад скупа људи на хоризонталној удаљености мањој од 50 m;
- c) изнад индустријских зона, амбасада, објеката државних служби и институција, као и других објеката који су од јавног значаја на хоризонталној удаљености мањој од 500 m;
- d) унутар аеродромске зоне или зоне CTR у зависности шта је веће, као ни унутар прилазне и одлетне равни;
- e) унутар зоне летишта; и
- f) унутар зоне која је дефинисана за ваздухопловне приредбе.

(5) Максимална дозвољена висина летења дрона је до 150 m AGL или 50 m изнад препреке (зграда или други објекти), у зависности шта је веће.

(6) Изузето од става (4) тачака а) и б) овог члана, летови се могу обављати само уз претходно одобрење ВНДСА, уколико је потребно, при чему се морају испунити захтјеви „специфичне“ категорије.

(7) Изузето од става (4) тачка д) и става (5) овог члана, летови се могу обављати само уз претходно одобрење ВНДСА, при чему се морају испунити захтјеви „специфичне“ категорије.

(8) Изузето од става (4) тачка е) овог члана, летови се могу обављати само уз претходно одобрење оператора летишта, при чему се морају испунити захтјеви „специфичне“ категорије.

(9) Изузето од става (4) тачка ф) овог члана, летови се могу обављати саму уз претходно писану сагласност руководиоца ваздухопловне приредбе.

(10) Током летења дрона забрањено је:

- a) вуча и избацивање предмета, као и ношење предмета који нису саставни дио дрона;
- b) распршивање и избацивање течности;
- c) управљати дроном са или из објекта у покрету;
- d) управљати истовремено са више дрона.

Члан 6.

Операције категорије „отворена“

1. За операције категорије „отворена“ ризици се могу смањити комбинацијом мјера из члана 5. став (4) овог правилника, укључујући:
 - a. захтјеве и ограничења за операције, дрон, особље и организацију, као што је описано у Прилогу 1. овог правилника;
 - b. ограничења која су утврђена од стране надлежног тијела за сврху геофенсинга или за поједине области ваздушног простора.
2. За операције категорије „отворена“, узимајући у обзир различите ризике, могу се разврстати и у подкатегије операција. Свака подкатегија операција се одликује са:

- a. употребом одређене подкатегорије дрона која је дефинисана са техничким захтјевима из Прилога 1. овог правилника;
 - b. оперативним ограничењима; и
 - c. захтјевима за пилота дрона и оператора, ако је примјењиво.
3. Операција управљања дроном у „отвореној“ категорији у ваздушном простору БиХ мора бити у складу са захтјевима из Прилога 1. овог правилника.

Члан 7.

Операције категорије „специфична“

1. За операције у категорији „специфична“ ризик се ублажава кроз безбједносне мјере дефинисане у процјени оперативног ризика или је садржан у „стандардном сценарију“ објављеном од стране ВНДСА.
2. Да би оператор могао да извршава операције у категорија „специфична“, мора бити усклађен са захтјевима који су дефинисани у:
 - a. „стандардном сценарију“, при чему је изјава неопходна;
 - b. оперативном одобрењу које је издато од стране надлежног тијела;
 - c. оперативном одобрењу које је издато од стране оператора у категорији „сертификована“, са привилегијом да одобри вршење операција.
3. Операције управљања дроном у категорији „специфична“ у ваздушном простору БиХ изводе се у складу са захтјевима из Прилога 2. овог правилника.

Члан 8.

Операције категорије „сертификована“

1. За операције чији ризик не може да се ублажи кроз оперативну процјену ризика или није садржан у „стандардном сценарију“, такве операције се сврставају у категорију „сертификована“.
2. Да би оператор дрона могао вршити операције у категорији „сертификована“, мора бити усклађен са захтјевима који су дефинисани од стране ВНДСА, при чему мора да поштује услове који су дефинисани оперативним одобрењем.
3. Операције управљања дроном у категорији „сертификована“ у ваздушном простору БиХ изводе се у складу са захтјевима из Прилога 3. овог правилника.

Члан 9.

Обавеза надлежног тијела

1. Надлежно тијело:
 - a. прегледа документацију, записе и извјештаје који се односе на операције дроном, пилоте дрона или операторе;

- b. развија програм надзора на годишњем нивоу, укључујући стручне надзоре и инспекције, одговарајуће и сразмјерно утврђеном ризику;
 - c. узима у обзир резултате претходних активности надзора и безбједносних приоритета када дефинише сврху и обим програма надзора;
 - d. врши стручни или инспекцијски надзор, по потреби, над дроном, пилотом дрона или оператора и тако утврђује њихову усклађеност са овим правилником;
 - e. издаје, суспендује, повлачи или допуњава евиденцију дренова, увјерење о познавању прописа, као и издатих одобрења, за утврђене типове операција у овом правилнику;
 - f. успоставља и води евиденцију дренова, пилота дрона и оператора дренова и увјерења о познавању прописа;
 - g. одобрава, ограничава или забрањује област ваздушног простора или дефинише посебну зону за употребу дренова и израђује ове информације које јавно објављује;
 - h. успоставља принудне мјере и санкције.
2. Обавезе и задаци надлежног тијела утврђени су у складу са законским одредбама БиХ.

Члан 10.

Област ваздушног простора или посебне зоне за операције дроном

1. Засновано на категорији операција и потребним мјерама за ублажавање ризика, надлежно тијело дефинише област ваздушног простора или посебне зоне, гдје:
 - a. операције дроном нису дозвољене без претходног одобрења или нису никако дозвољене;
 - b. дрон мора бити усклађен са утврђеним техничким или спецификацијама перформанси, укључујући обавезну опрему или функционалност да омогући лакшу идентификацију или аутоматизовано ограничење у ваздушном простору у који могу да уђу (геофенсинг);
 - c. операције дроном усклађене са утврђеним стандардима окружења.
2. Информација о забрањеним, ограниченим или посебним зонама за операције дроном, као и потребно одобрење, морају бити доступни на начин и путем којим је неопходно да би се обавијестили пилоти дрона и оператори.

Члан 11.

Обавезе и одговорност оператора дрона и пилота дрона

(1) Оператор и/или пилот дрона:

- a) је одговоран за безбједно вршење операција дроном. Оператор дрона мора бити у складу са захтјевима који су утврђени овим правилником и другим прописима, посебно оних који се односе на безбједност, приватност, заштиту података, одговорности и околине;
- b) мора извршити упис у евиденцију код ВНДСА када год се захтијева овим правилником, као и да постави евиденцијску ознаку на дрон и то на видљивом мјесту и на сваке 3 (три) године оператор је обавезан продужити упис у евиденцију, у противном се брише из евиденције;
- c) мора обезбиједити да дрон буде опремљен са електронсим системом за идентификацију, када се захтијева овим правилником;
- d) мора обезбиједити да дрон буде опремљен са геофенсингом, када се захтијева овим правилником;
- e) обавјештава надлежни орган и било коју другу оргназицију, за коју држава оператора захтијева да буде обавијештена, о било каквој несрећи, озбиљној незгоди и догађају, како је одређено у Правилнику о истраживању несрећа и озбиљних инцидентата ваздухоплова („Службени гласник БиХ“, број: 30/14), у најкраћем могућем року, али у сваком случају у року од 72 часа од тренутка када је оператор и/или пилот дрона идентификовао стање на које се односи извјештај.

(2) Поред тога, оператор дрона мора:

- a) прије лета провјерити исправност дрона;
- b) прикупити све потребне информације (метеоролошке, услове и карактеристике подручја и др.) које су неопходне за безбједно извршавање планираног лета;
- c) обезбиједити да све препреке буду безбједно надвишене током свих фаза лета;
- d) посједовати важећу полису осигурања која покрива штету нанесену трећим лицима, а у складу са Законом о облигационим односима у цивилном ваздухопловству БиХ („Службени гласник БиХ“, број: 51/15), ако је примјенљиво;
- e) обезбиједити да се летови дрона изводе искључиво изван контролисаног ваздушног простора, уколико немају одобрење ВНДСА и сагласност пружаоца услуге ваздушне пловидбе.

(3) Пилот дрона не смије бити под утицајем алкохола или психоактивних супстанци, или у психо-физичком стању у којем није у могућности да управља дроном.

Члан 12.

Обавезна документација

Особа која управља дроном код себе мора имати:

- a) упутство за употребу и одговарајућу пратећу техничку документацију издату од стране произвођача;
- b) доказ да је оспособљен за управљање дроном и/или познавање прописа из цивилног ваздухопловства БиХ, у зависности од подкатогије дрона и категорије операција;

- c) оригинал или овјерену копију полисе осигурања, уколико је потребно;
- d) доказ о евиденцији дрона, уколико је потребно; и
- e) овјерену копију или оригинал одобрења које је издато од стране ВНДСА, уколико је издато.

Члан 13.

Потврда о познавању прописа из цивилног ваздухопловства

Потврда о познавању прописа из цивилног ваздухопловства стиче се полагањем испита провјером познавања сљедећих прописа:

- Закон о цивилном ваздухопловству („Службени гласник БиХ“, број: 39/04);
- Наредба о правилима летења („Службени гласник БиХ“, број: 52/13);
- Правилник о условима за извођење летачких операција дроновима.

Испит се сматра положеним уколико особа тачно одговори на 75% и више од укупног броја питања које добије на тесту, након чега ВНДСА издаје Потврду о познавању прописа из цивилног ваздухопловства.

Члан 14.

Осигурање

Особа које управљају дроном у категорији „специфична“ и „сертификована“ мора обавезно посједовати полису осигурања за дрон која покрива штету нанесену трећим лицима на земљи на територији БиХ.

Члан 15.

Страни оператери

- (1) Уколико је правно или физичко лице које управља дроном регистровано у другој држави или је држављанин друге државе, може користити ваздушни простор Босне и Херцеговине само уз претходно одобрење ВНДСА, без обзира на категорију операција, и мора доставити документацију која је прописана чланом 12. овог правилника, при чему полиса осигурања мора да покрива штету нанесену трећим лицима на територији БиХ.
- (2) Приликом издавања одобрења из става (1), ВНДСА мора утврдити да страни пилот дрона или оператор дрона може да испуни захтјева који су прописани у члану 5. став (4) овог правилника, без обзира на категорију.

Члан 16.

Ознаке на дрону

(1) Без обзира на категорију дрона, на видљивом мјесту на дрону мора се налазити одговарајућа ознака подкатегије дрона, а то је: A0, A1, A2 и A3.

(2) За све подкатегије дрона који су уписани у евиденцију дрона, на видљивом мјесту на дрону морају залијепити евиденцијску ознаку поред ознаке подкатегије дрона.

Члан 17.

Прихватљив ниво усклађености

BHDCA ће донијети пропис којим ће бити прецизније дефинисани услови које треба да испуни дрон и пилот дрона, као и прихватљиви начини усклађивања са овим прописом.

Члан 18.

Операције дроном које се врше у оквирима клуба моделара и удружења

(1) За операције дроном које се врше у оквирима клуба моделара и удружења, BHDCA може издати оперативно одобрење клубу моделара или удружењу, без да се доказује усклађеност, а на основу успостављених процедура, организационе структуре и система управљања које је прописао клуб моделара или удружење.

(2) Оперативно одобрење, издато у складу са ставом (1) овог члана, дефинише услове и ограничења, као и могућа одступања од захтјева који су дефинисани за категорију „специфична“.

Члан 19.

Прелазне и завршне одредбе

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику БиХ, а примјењиваће се по истеку 30 (тридесет) дана од дана ступања на снагу.

Број:

Бања Лука,

Генерални директор

Ђорђе Ратковица с.р.

ПРИЛОГ 1.

Операције дроном за категорију „отворена“

УАС.О.10 Подкатегорије операција

Операције дроном у категорији „отворена“ сврставају се у једну од сљедећих подкатегорија:

- a) Подкатегорија „А0“: операције дроном представљају низак ниво ризика од повреде људи на земљи или да причине штету ваздухоплову са посадом, и не захтијева посебне компетенције за пилота дрона, као ни старосну границу;
- b) Подкатегорија „А1“: операције дроном усклађују се са захтјевима којим се обезбјеђује низак ниво ризика повреде људи на земљи или да причине штету ваздухоплову са посадом, и не захтијевају посебне компетенције за пилота дрона, као ни посебна оперативна ограничења;
- c) Подкатегорија „А2“: операције дроном усклађују се са захтјевима којим се обезбјеђује ограничен ниво ризика од повреде људи на земљи или да причине штету на ваздухоплову са посадом, операције врше као оператор који је уписан у евиденцију дрона и опремљени су са геофенсингом и електронском идентификацијом;

УАС.О.20 Обавезе оператора

Оператор дрона мора:

- a) развијати политику и процедуре прилагођене операцијама које намјерава изводити и величини, и да именује пилота дрона за сваку операцију;
- b) обезбиједити да, прије извођења операција, пилот дрона и друго особље које је директно укључено у извођење операције, буде компетентно за извођење планираних активности, да су упознати са политиком и процедурама оператора дрона и да су физички и ментално способни за безбједно извођење операција дроном;
- c) обезбиједити да прије извођења операција дроном једне од подкатегорија које су дефинисане овим правилником, а које испоручује произвођач или овлашћени заступник, садржи ознаку одговарајуће подкатегорије и да се ознака подкатегорије налази на дрону.

УАС.О.30 Евиденција оператора дрона

- a) Осим када је оператор дрона већ уписан у евиденцији „специфична“ категорија, оператор дрона мора уписати у евиденцију себе и дрон, а у складу са овим правилником, на обрасцу и форми који је прописан од стране ВНДСА.

- b) одступање од става (а) је дозвољено само у случају када је максимална маса на полијетању дрона мања од 250 g;
- c) оператор дрона мора поднијети захтјев за измјену и допуну евиденције сваки пут када дође до промјене података;
- d) оператор дрона мора поставити евиденцијску ознаку на видљиво мјесто на дрону и, када се захтијева зоном операција, мора обезбиједити да су ове информације унесене у систем електронске идентификације;
- e) евиденција дрона има период важења 3 (три) године и мора бити обновљена.

УАС.О.40 Примјењиви захтјеви за све операције дроном у „отвореној“ категорији

- a) Пилот дрона мора:
 - 1. одржавати сталну контролу над дроном, осим у случају губитка везе;
 - 2. имати одговарајуће компетенције за подкатегорију дрона (A1 и A2);
 - 3. бити усклађен са УАС.О.20 и УАС.О.30, ако је оператор дрона уједно и пилот дрона.
- b) Осим када врши операције са подкатегоријом „A0“, пилот дрона мора:
 - 1. прикупити ажуриране податке, а у вези планираних операција, о ограничењима лета или условима објављеним од стране надлежног тијела;
 - 2. бити упознат са окружењем гдје намјерава вршити операције; и
 - 3. обезбиједити да дрон на безбједан начин изврши планиране операције.
- c) Током трајања лета, пилот дрона мора:
 - 1. бити усклађен са примјењивим захтјевима за одговарајућу оперативну подкатегорију дрона;
 - 2. на безбједан начин вршити операције дроном, при томе поштујући активности трећих лица на земљи и у ваздуху;
 - 3. дати предност ваздухопловима са посадом;
 - 4. бити у складу са ограничењима области, зоне или ваздушног простора, који је дефинисан од стране надлежног тијела;
 - 5. поштовати ограничења перформанси приликом употребе дрона, а која су прописана од стране произвођача;
 - 6. управљати дроном унутар (његовог) видног поља или унутар видног поља осматрача дрона, а који се налази у видном пољу пилота дрона; при томе мора бити успостављена јасна и ефективна комуникација између пилота дрона и осматрача дрона;
 - 7. спријечити да се дроном превозе опасне материје;
 - 8. спријечити да дрон лети у близини или унутар подручја гдје је у току извођење хитних операција (евакуација, гашење пожари и сл.), уколико нема претходно одобрење BVHDSA или другог надлежног тијела;
 - 9. да поштује основна људска права и операције дроном спроводи на начин да што је мање могуће узнемирава људе буком која настаје самом употребом дрона.

УАС.О.50 Примјењиви захтјеви за операције дроном у подкатегорији „А0“

Операције дроном подкатегорије „А0“ се врше:

- a) дроном подкатегорије „А0“, усклађен са производним захтјевима који су дефинисани у Прилогу 4.1. овог правилника;
- b) на висини до 50 m мјерено у односу на терен изнад ког лети, осим ако није другачије дефинисано за одређену зону од стране надлежног тијела;
- c) у случају FPV мода или мода „прати ме“, само под условом да пилот дрона одржава прописано безбједно растојање дрона од људи, објеката, возила на земљи, јавних путева и других учесника у ваздушном простору.

УАС.О.60 Примјењиви захтјеви за операције дроном у подкатегорији „А1“

Операције дроном подкатегорије „А1“ се врше:

- d) дроном подкатегорије „А1“, усклађен са производним захтјевима који су дефинисани у Прилогу 4.2 овог правилника;
- e) на прописаном безбједносном хозиронталном растојању од људи који нису укључени у операције;
- f) на висини до 150 m (500 ft) мјерено у односу на терен изнад ког лети, осим ако није другачије дефинисано за одређену зону од стране надлежног тијела;
- g) од стране пилота дрона који не смије бити млађи од 14 година.

УАС.О.70 Примјењиви захтјеви за операције дроном у подкатегорији „А2“

Операције дроном подкатегорије „А2“ се врше:

- a) дроном подкатегорије „А2“, усклађен са производним захтјевима који су дефинисани у Прилогу 4.3. овог правилника;
- b) на прописаном безбједносном хозиронталном растојању од људи који нису укључени у операције;
- c) на висини до 150 m (500 ft) мјерено у односу на терен изнад ког лети, осим ако није другачије дефинисано за одређену зону од стране надлежног тијела;
- d) са укљученим системом за електронску идентификацију и геофенсинг системом;
- e) од стране пилота дрона који не смије бити млађи од 16 година.

ПРИЛОГ 2.

Специфична категорија

УАС.СПЕЦ.10 Обавезе оператора

Оператор мора:

- a) развијати политику и процедуре прилагођене операцијама које намјерава изводити, као и величини, именовати пилота дрона за сваку операцију или, у случају аутономних операција, обезбиједити да током трајања свих фаза операција, обавезе и функционалност буду адекватно дефинисане у складу са политиком и процедуром;
- b) обезбиједити да, прије извођења операција, пилот дрона и друго особље које је директно укључено у извођење операције, буде компетентно за извођење задатака, да су упознати са политиком и процедурама оператора дрона и да су физички и ментално способни за безбједно извођење операција дроном;
- c) утврдити операције унутар ограничења, услова и мјера за ублажавање ризика који су дефинисани „стандардним сценаријем“ или оперативним одобрењем;
- d) чувати записе и информације о операцијама дроном, како се захтијева „стандардним сценаријем“ или оперативним одобрењем;
- e) бити у складу са локалним условима о којима је обавијештен од стране BHDCA;
- f) одржавати дрон у безбједним условима и ускладити са УАС.СПЕЦ.110, ако се захтијева.

УАС.СПЕЦ.15 Одговорност клуба моделара и удружења

Клуб моделара и удружење који су имаоци оперативног одобрења, како је дефинисано чланом 18. овог правилника, морају:

- a) обезбиједити да њиховим члановима буду доступне процедуре које су у складу са условима и ограничењима утврђене оперативним одобрењем издатим од стране BHDCA;
- b) обезбиједити да њихови регистровани чланови имају минимално потребне компетенције потребне за безбједно вршење операција дроном, а у складу са процедуром која је дефинисана под а);
- c) у случају да операције или летење дрона излазе изван услова и ограничења која су дефинисана оперативним ограничењем, одговорно лице мора да обавијести BHDCA;
- d) обезбиједити, на захтјев BHDCA, сву документацију која је потребна за инспекцију и надзор.

УАС.СПЕЦ.20 Евиденција

- a) Осим када је већ уписан у евиденцију у категорији „отворена“, оператор дрона мора:
 - 1) уписати себе и дрон у евиденцију и бити у складу са чланом 11. овог правилника;
 - 2) ажурирати евиденцију сваки пут када се промијене неки од података;
 - 3) поставити евиденцијску ознаку на видљиво мјесто; и

- 4) обезбиједити да се информације, које су унесене у систем електронске идентификације, не разликују од оперативног одобрења или „стандардног сценарија“, који је дио оперативног одобрења, ако је примјењиво;
- b) евиденција дрона има период важења 3 (три) године и мора бити обновљена.

УАС.СПЕЦ.30 Примјењиви захтјеви за све операторе дрона у „специфичној“ категорији

- a) Пилот дрона мора бити:
 - 1) физички и психички способан да изврши планиране операције како не би утицао на нарушавање безбједности операција дроном, људи или имовине и да не управља дроном под утицајем дроге или алкохола;
 - 2) у складу са УАС.СПЕЦ.10 и УАС.СПЕЦ.20, када је оператор уједно и пилот дрона.
- b) Прије почетка операција дроном, пилот дрона мора:
 - 1) прикупити ажуриране информације о било којем ограничењу летења или условима који су објављени од стране надлежног тијела, а који могу бити значајни за извршавање планираних операција;
 - 2) бити упознат са окружењем гдје врши планиране операције, укључујући локацију људи, имовине и било које опасности;
 - 3) провјерити да ли се дроном може безбједно извршити планирани лет и, гдје је примјењиво, мора имати ажуриране податке за геофенсинг и процедуру за повратак дрона.
- c) Током трајања лета, пилот дрона мора:
 1. бити у складу са одобрењем или изјавом и условима или са процедурама моделарског клуба и/или удружења;
 2. обезбиједити безбједно извођење операција дроном на начин да се не угрозе људи на земљи или други учесници у ваздуху;
 3. бити у складу са ограничењима која су утврђена од стране надлежног тијела за зону или ваздушни простор;
 4. вршити операције дроном у складу са ограничењима перформанси које су дефинисане у оперативном приручнику, а обезбијеђен од стране произвођача или условима који су дефинисани оперативним одобрењем или „стандардним сценаријем“ који је дио изјаве, ако је примјењиво;
 5. летјети изван зоне гдје је у току извођење хитних операција, у противном мора имати одобрење BVHCSA;
 6. поштовати основна људска права и операције дроном спроводити на начин да што је мање могуће узнемирава људе буком, а која настаје употребом самог дрона.

УАС.СПЕЦ.40 Оперативна процјена ризика

- a) Надлежна власт објављује „стандардни сценарио“ и заједничке мјера за ублажавање ризика за сваку врсту операција.

- b) „Стандардни сценарио“ дефинише да оператор дрона поднесе оперативну изјаву или захтјев за оперативно одобрење прије почетка извођења операција.
- c) Ако операције не одговарају било којем „стандардном сценарију“, објављеном од стране надлежне власти, осим када је у питању ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“, а у складу са Прилогом 3. овог правилника, оператор мора урадити процјену ризика намјераваних операција и дефинисати мјере за ублажавање ризика које ће бити постављене у циљу смањења ризика до прихватљивог нивоа. Оператор мора разматрати сљедеће кључне факторе:
 - 1) оперативна зона и услови;
 - 2) категорија ваздушног простора и утицај на остали ваздушни саобраћај и управљање ваздушним саобраћајем (АТМ);
 - 3) начин израде и перформансе дрона;
 - 4) врста операција;
 - 5) ниво оспособљености пилота дрона;
 - 6) организациони фактори;
 - 7) утицај на околину.

УАС.СПЕЦ. 50 Оперативна изјава

- a) Ако се захтијева важећим „стандардним сценаријем“, оператор дрона подноси оперативну изјаву према ВНДСА у облику и форми који је прописан. Ово се не односи на оператора дрона који је ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“ у складу са Прилогом 3. овог правилника.
- b) Након подношења оперативне изјаве, ВНДСА провјерава да ли оперативна изјава садржи све захтијеване информације и документе и мора да реагује уколико уочи недостатак који утиче на безбједност.
- c) Уколико операције дроном изводи страни оператор, оператор дрона је дужан поднијети оперативну изјаву, на начин који је дефинисан под а), и подноси је ВНДСА.
- d) Након подношења оперативне изјаве, оператор дрона може да почне са извођењем операција само под условом да су задовољени сви услови и мјере за ублажавање ризика прописане „стандардним сценаријем“.
- e) Оператор дрона мора обевјестити ВНДСА, без одлагања, о било којој значајној промјени изјаве и информације које је поднио у оперативној изјави.

УАС.СПЕЦ.60 Захтјев за оперативну изјаву

- a) Осим када ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“, а у складу са Прилогом 3. овог правилника, са примјењивим привилегијама, оператор мора поднијети захтјев за оперативно одобрење ВНДСА у облику и форми као што је у Прилогу В прије почетка извођења операција које:

- 1) су у складу са „стандарним сценаријем“, објављеним од стране надлежне власти, и захтијева оперативно одобрење; или
 - 2) нису у складу са „стандарним сценаријем“.
- b) Захтјев мора садржавати све релевантне информације за операције и изјаву да је у складу са ограничењима и условима који се примјењују у „стандардном сценарију“, ако је примјењиво, и потписану изјаву којом потврђује да је у складу са овим правилником.
 - c) Оператор може започети извршавање операција само након добијања оперативног одобрења издатог од стране ВНДСА, које се издаје у облику и форми као у Прилогу С.
 - d) У случају било које промјене, а које нису обухваћене оперативним одобрењем, оператор је дужан поднијети нови захтјев за оперативно одобрење у складу са овим правилником.

УАС.СПЕЦ.70 Оперативни приручник

Ако планиране операције не одговарају било којем случају који је објављен у „стандардном сценарију“ или ако је прописано релевантним „стандарним сценаријем“, оператор мора ускладити оперативни приручник тако да буде прилагођен врсти операција.

УАС.СПЕЦ.80 Издавање оперативног одобрења

- a) Након пријема захтјева за издавање оперативног одобрења, ВНДСА провјерава да ли захтјев садржи све информације и захтијевану документацију (УАС.СПЕЦ.60).
- b) ВНДСА издаје одобрење користећи образац из Прилога D за оператора који испуњава услове за вршење операције у категорији „специфична“ када:
 - 1) утврди да су планиране операције у складу са „стандарним сценаријем“ који је објављен од стране надлежне власти, а за које је потребно одобрење, и:
 - i. када су утврђене мјере за ублажавање ризика које се захтијевају „стандарним сценаријем“ а које је оператор предложио; и
 - ii. када утврди да је оперативни приручник у складу са УАС.СПЕЦ.70; или
 - 2) када врста операција не одговара „стандардном сценарију“ и сљедећи услови морају бити испуњени:
 - i. процјена ризика која је обезбијеђена од стране оператора мора бити извршена у складу са УАС.СПЕЦ.50;
 - ii. мјере за ублажавање ризика које је дефинисао оператор обезбјеђују прихватљив ниво ризика током извођења операција; и
 - iii. прихваћени оперативни приручник буде усклађен са УАС.СПЕЦ 70 .
- c) Услови под којим се оператору дозвољава вршење планираних операција морају бити дефинисани у одобрењу.
- d) Одобрење се издаје у облику и форми који је прописан од стране ВНДСА.

УАС.СПЕЦ.90 Трајање и важење оперативног одобрења

- a) Оперативно одобрење се издаје на ограничен или неограничен период важења. Оперативно одобрење је важеће уколико:
 - 1) оператор дрона одржава усклађеност са релеватним захтјевима овог правилника и са оперативним одобрењем које је издато од стране ВНДСА, и
 - 2) није повучено или суспендовано.
- b) Након повлачења или суспензије оперативног одобрења, исто мора бити враћено ВНДСА без одлагања.

УАС.СПЕЦ.100 Приступ

За потребе доказивања усклађености са овом правилником, оператор дрона мора омогућити било којој особи која је овлашћена од стране надлежне власти да у било које вријеме има приступ опреми, документима, записима, подацима, процедурама или било којем другом материјалу који је релевантан за активности које су предмет одобрења или изјаве.

УАС.СПЕЦ.110 Употреба сертификоване опреме и сертификованих дрона

- a) Ако се операција извршавају сертификованим дроном или сертификованом опремом, оператор мора водити запис о операцији или времену услуге у складу са инструкцијама и процедурама које се примјењују на сертификовану опрему или одобрењем организације или овлашћењем.
- b) Оператор мора слиједити инструкције наведене у сертификату дрона или сертификоване опреме, као и да буде усклађено са обавезним наредбама које су објављене од стране надлежне власти.

ПРИЛОГ 3.

Сертификована категорија

УАС.СЕРТ.10. Одговорност имаоца Потврде оператора дрона категорија „сертификована“

- 1) Ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“ мора:
 - a) бити усклађен са примјењивим прописима у БиХ приликом вршења операција, посебно оних које се односе на сигурност, приватност, заштиту података, материјалне одговорности, осигурања, безбједности и процедура;
 - b) обезбиједити да непосредно прије извођења операција, пилот дрона и сви други чланови буду квалификовани за извршавање задатака и да су упознати са политиком и процедурама оператора, и да су физички и ментално способни како не би угрозили безбједност операција дроном;
 - c) утврдити операције у односу на ограничења, услове и мјере за ублажавање ризика дефинисане „стандардним сценаријем“ или утврђене оперативним одобрењем;
 - d) чувати записе о операцијама дроном које се захтијевају „стандардним сценаријем“ или оперативним одобрењем;
 - e) у складу са локаним условима о којима је обавијештен од стране надлежне власти мјеста операција; и
 - f) одржавати дрон у безбједним условима и ускладити са УАС.СПЕЦ.110.
- 2) и испунити додатне захтјеве:
 - a) обезбиједити испуњеност захтјева из УАС.СПЕЦ.30.
 - b) који су у складу са намјеном и привилегијама које су утврђене условима одобрења; и
 - c) успоставити и одржавати систем за вјежбање оперативне контроле над било којом операцијом која је спроведена под условима Потврде оператора дрона „сертификована“

УАС.СЕРТ.20 Захтјев за Потврду оператора дрона категорија „сертификована“

- a) Оператор дрона мора поднијети захтјев ВНДСА за Потврду оператора дрона категорије „сертификована“ прије него отпочен са извођењем таквих операција.
- b) Захтјев за Потврду оператора дрона категорије „сертификована“ или допуну постојеће мора бити поднесен надлежном тијелу у облику и форми који је прописан од стране надлежног тијела. Потребно је садржи информације које су дефинисане у УАС.СЕРТ.30 и УАС.СЕРТ.40, као и изјаву да сва документација, која је достављена уз захтјев надлежном тијелу, прегледана од стране подносиоца захтјева и усклађена са примјењивим захтјевима.

УАС.СЕРТ.30 Систем управљања

- a) Ималац Потврде оператора дрона категорије „сертификована“ успоставља, примјењује и одржава систем управљања који одговара величини оператора дрона, као и природи и комплексности операција (активности).
- b) Систем управљања обухвата:
 - 1. безбједносну политику и јасно дефинисане области одговорности и надлежности кроз организацију, укључујући директну надлежност одговорне особе за безбједност;
 - 2. идентификацију опасности које могу да утичу на безбједност проузроковане операцијама (активностима) оператора дрона, процјена ових опасности, као и управљање повезаним ризицима, укључујући мјере за ублажавање ризика и провјеру ефикасности мјера;
 - 3. документацију свих кључних процеса система управљања, као и процеса којим се одговорна особа упознаје са одговорностима и процедурама за измјену документације; и
 - 4. начин којим се обезбјеђује да су услуге или производ усклађени са захтјевима овог правилника, било да оператор дрона користи услугу или производ извршен или испоручен путем подговорача.
- c) Ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“ именује најмање:
 - 1. одговорног руководиоца за успостављање, примјену и одржавање система управљања;
 - 2. одговорно лице за безбједност које координише управљање системом безбједности;
 - 3. једна или више особа могу бити одговорне да омогуће да ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“ остане усклађен са захтјевима овог правилника.

УАС.СЕРТ.40 Приручник имаоца Потврде оператора дрона категорија „сертификована“

- a) Ималац Потврде оператора дрона категорија „сертификована“ мора обезбиједити приручник оператора или, кроз кратке референце, релеватне процедуре и утврђене операције (активности) како би надлежном тијелу описао организацију.
- b) Ако је било која активност утврђена од стране партнера или подговорача, приручник мора да укључује прихватљиву изјаву, као и описану процедуру како ималац Потврде оператора дрона категорије „сертификована“ руководи са својим партнерима или подговорачима.
- c) Приручник мора бити допуњен кад год је неопходно да се опише организација имаоца Потврде оператора дрона категорије „сертификована“, и копије измјене достави надлежном тијелу.

УАС.СЕРТ.50 Услови одобрења имаоца Потврде оператора дрона категорија „сертификована“

- a) Надлежно тијело издаје Потврду оператора дрона категорије „сертификована“ у облику и форми који је објављен од стране надлежне ваздухопловне власти, након што утврди да је оператор дрона у складу са УАС.СЕРТ.20, УАС.СЕРТ.30 и УАС.СЕРТ.40.
- b) Услови одобрења укључују права, одобрене операције (активности) и оперативна ограничења оператора дрона, ако је примјењиво.

УАС.СЕРТ.60 Привилегије имаоца Потврде оператора дрона категорије „сертификована“

Оператор дрона, који је ималац Потврде оператора дрона категорије „сертификована“, има право да одобри своје операције унутар домена одобрења.

УАС.СЕРТ.70 Измјене у систему управљања имаоца Потврде оператора дрона категорије „сертификована“

Након издавања Потврде оператора дрона категорије „сертификована“:

- a) било која измјена која утиче на услове одобрења оператора дрона,
- b) било која значајна промјена дијелова система управљања имаоца Потврде оператора дрона категорије „сертификована“, како се захтијева УАС.СЕРТ.30,

мора претходно бити одобрена од стране надлежног тијела.

УАС.СЕРТ.80 Преносивост

Осим у случају промјене власништва организације, која се сматра важном за потребе УАС.СЕРТ.70, Потврда оператора дрона категорије „сертификована“ није преносива.

УАС.СЕРТ.90 Трајање и важење Потврде оператора дрона категорије „сертификована“

- a) Потврда оператора дрона категорије „сертификована“ може бити издата са неограниченим трајањем. Ова потврда је важећа уколико:
 - 1) оператор дрона одржава усклађеност са релевантним захтјевима овог правилника; и
 - 2) није враћена или повучена.
- b) Уколико је повучена или враћена, Потврда оператора дрона категорије „сертификована“ мора бити враћена надлежном тијелу без одлагања.

УАС.СПЕЦ.100 Приступ

За потребе доказивања усклађености са овом правилником, ималац Потврде оператора дрона категорије „сертификована“ мора омогућити било којој особи, која је овлашћена од стране надзорног тијела, да у било које вријеме има приступ опреми, документима, записима, подацима, процедурама или било којем другом материјалу који је релевантан за активности које су предмет сертификата, одобрења или изјаве.

ПРИЛОГ 4.

4.1 Технички захтјеви за подкатегију „А0“

Дрон подкатегије „А0“:

- a) мора имати максималну масу на полијетању (МТОМ), укључујући терет, мању од 250 g;
- b) управља се на безбједан начин од стране пилота дрона и при томе се придржава упутстава прописаних од стране произвођача;
- c) који се налази на тржишту са јасним оперативним упутством и истакнути упозорења у вези са операцијама дроном, која морају бити прилагођена старосној доби корисника;
- d) ако је опремљен са модом/режимом „слиједи ме“, када је овај мод укључен, мора одржавати растојање од пилота дрона које није мање од 30 m, и омогућава пилоту дрона да поврати контролу над дроном или да активира процедуру у случају опасности којим се прекида лет;
- e) мора садржавати информативни летак са свим информацијама које су потребне за употребу дрона у складу са примјењивим прописима из области ваздухопловне безбједности, сигурности, приватности и заштите података, обавеза и осигурања;
- f) мора имати ознаку подкатегије на дрону и то на начин који је прописан овим правилником, уколико је примјењиво;
- g) мора бити усклађен са Наредбом 2009/48/ЕС о безбједности играчака, или:
 - (1) бити пројектован и израђен да лети безбједно;
 - (2) бити пројектован да врши операције до 50 m или да има систем који ограничава достизање висине дрона тако да је максимална висина до 50 m изнад мјеста полијетања;
 - (3) бити пројектован без оштрих ивица које могу представљати опасност за људе на земљи;
 - (4) ако је опремљен пропелерима, мора бити пројектован на начин да се ограничи повреда која може бити проузрокована од стране пропелера (лопатица);
 - (5) који се покреће електричном енергијом чија номинална вриједност напона није већа од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; приступни дијелови не смију имати већи напон од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; унутрашњи напон не смије бити већи од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје, осим ако се не обезбиједи да генерисана комбинација напон и струје неће довести до било каквог ризика или струјног удара чак и у случају када је дрон оштећен.

4.2 Технички захтјеви за подкатогију „А1“

Дрон подкатогије „А1“:

- a) мора бити пројектован и произведен да лети безбједно;
- b) мора бити израђен од материјала и имати перформансе, као и физичке карактеристике, тако да обезбједи да у случају судара са људским тијелом (бићем), при чему је максимална маса на полијетању (МТОМ) већа од 250 g, а мања или једнака 1 kg; или енергија коју пренесе на људско тијело не буде већа од 80 J, или, као алтернативно рјешење, има максималну масу на полијетању (МТОМ), укључујући терет, мању од 900 g и максималну брзину крстарења до 18 m/s;
- c) произведен тако да му перформансе омогућавају максималну висину до 150 m или је опремљен са системом који ограничава достизање висине дрона тако да је максимална висина до 150 m изнад терена изнад кога лети или мјеста полијетања, при чему је референтна равна одабрана од стране пилота дрона; пилот дрона мора обезбједити тачну информацију о висини лета дрона у односу на терен изнад ког лети дроном;
- d) мора бити опремљен са системом за електронску идентификацију, као што је описано у Прилогу 4.5. овог правилника, када је опремљен са камером чија је резолуција већа од 5 megapixel-а и/или линком за пренос видеа у реалном времену или било којом другом врстом сензора који омогућавају снимање личних података;
- e) се управља на безбједан начин од стране пилота дрона и при томе се мора придржава упутства који је прописан од стране произвођача;
- f) бити пројектован без оштрих ивица које могу представљати опасност за људе на земљи;
- g) ако је опремљен пропелерима, мора бити пројектован на начин да се ограничи повреда које могу бити проузроковане од стране пропелера (лопатица);
- h) који производи буку (звук), при чему ниво буке не смије бити већи од 80 dB (мјерено на растојању 3 m од дрона);
- i) који се покреће електричном енергијом чија номинална вриједност напона није већа од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; приступни дијелови не смију имати већи напон од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; унутрашњи напон не смије бити већи од 24 V једносмјерне струје или једнаког напона алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје, осим ако се не обезбједи да генерисана комбинација напона и струје неће довести до било каквог ризика или струјног удара чак и у случају када је дрон оштећен;
- j) ако је опремљен са модом/режимом „слиједи ме“, када је овај мод укључен, мора одржавати растојање од пилота дрона које није мање од 50 m, и омогућава пилоту дрона да поврати контролу над дроном или да активира процедуру у случају опасности којим се прекида лет;
- k) ако је опремљен са звучним сензорима или оптичком камером чија је резолуција већа од 5 megapixel-а или било којом другом врстом сензора који омогућавају снимање личних података, као и линком за видео пренос у реалном времену, мора бити опремљен са

системом за електронску идентификацију, као што је описано у Прилогу 4.5. овог правилника;

- l) обезбиједити да пилот дрона има тачну информацију о статусу батерије дрона и контролне станице;
- m) мора имати потребну механичку чврстоћу и, гдје је потребно, стабилност да издржи било који притисак/напор на који је изложен током употребе, а да при томе прође без оштећења или деформација, а које могу утицати на безбједност лета;
- n) мора бити опремљен са свјетлима, која су потребна за управљивост;
- o) који се налази на тржишту са јасним оперативним упутством и оперативним ограничењима (укључујући али не ограничавајући метеоролошке услове и дневне/ноћне операције), наглашавајући ризик у вези операција дроном;
- h) мора садржавати информативни летак са свим информацијама које су потребне за употребу дрона у складу са примјењивим прописима из области ваздухопловне безбједности, сигурности, приватности и заштите података, обавезе и осигурање;
- p) мора имати ознаку подкатеорије на дрону и то на начин који је прописан овим правилником, уколико је примјењиво.

4.2 Технички захтјеви за подкатеорију „A2“

Дрон подкатеорије „A2“:

- a) мора бити пројектован и произведен да лети безбједно;
- b) има МТОМ, укључујући терет, већу од 1k g, а мању или једнаку од 5 kg;
- c) произведен тако да му перформансе омогућавају максималну висину до 150 m или је опремљен са системом који ограничава достизање висине дрона тако да је максимална висина до 150 m изнад терена изнад кога лети или мјеста полијетања, при чему је референтна равна одабрана од стране пилота дрона; пилот дрона мора обезбиједити тачну информацију о висини лета дрона у односу на терен изнад ког лети дроном;
- d) мора бити опремљен са геофенсинг системом, као што је описано у Прилогу 4.5. овог правилника;
- e) мора бити опремљен са системом електронске идентификације, као што је описано у Прилогу 4.5. овог правилника;
- f) се управља на безбједан начин од стране пилота дрона и при томе се придржава упутстава прописаних од стране произвођача;
- g) обезбиједити да пилот дрона има тачну информацију о статусу батерије дрона и контролне станице;
- h) који производи буку (звук), при чему ниво буке не смије бити већи од 80 dB (мјерено на растојању 3 m од дрона);
- i) који се покреће електричном енергијом чија номинална вриједност напона није већа од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; приступни дијелови не смију имати већи напон од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје;

унутрашњи напон не смије бити већи од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје, осим ако се не обезбиједи да генерисана комбинација напона и струје неће довести до било каквог ризика или струјног удара чак и у случају када је дрон оштећен;

- j) у случају губитка везе, мора имати поуздан и унапријед дефинисан начин да дрон врати на мјесто полијетања или прекине лет на начин да се не угрозе други учесници у ваздуху или трећа лица на земљи;
- k) мора бити опремљен свјетлима, како се захтијева оперативним условима;
- l) који се налази на тржишту са јасним оперативним упутством, процедуром у случају грешке или неисправности и оперативним ограничењима (укључујући али не ограничавајући метеоролошке услове и дневне/ноћне операције), као и одговарајући опис свих могућих ризика у вези операција дроном;
- m) мора садржавати информативни летак са свим информацијама које су потребне за употребу дрона у складу са примјенивим прописима из области ваздухопловне безбједности, сигурности, приватности и заштите података, обавезе и осигурање;
- n) мора имати ознаку подкатеорије на дрону и то на начин који је прописан овим правилником.

4.3 Технички захтјеви за подкатеорију „А3“

Дрон подкатеорије „А3“:

- a) има МТОМ, укључујући терет, већу од 5 kg, а мању или једнаку од 25 kg;
- b) мора бити пројектован и произведен да лети безбједно;
- c) произведен тако да му перформансе омогућавају максималну висину до 150 m или је опремљен са системом који ограничава достизање висине дрона тако да је максимална висина до 150 m изнад терена изнад кога лети или мјеста полијетања, при чему је референтна равна одабрана од стране пилота дрона; пилот дрона мора обезбиједити тачну информацију о висини лета дрона у односу на терен изнад ког лети дроном;
- d) се управља на безбједан начин од стране пилота дрона и при томе се придржава упутстава прописаних од стране произвођача;
- e) обезбиједити да пилот дрона има тачну информацију о статусу батерије дрона и контролне станице;
- f) у случају губитка везе, мора имати поуздан и претходно утврђен начин да дрон врати на мјесто полијетања или да прекине лет на начин да се не угрозе други учесници у ваздуху или трећа лица на земљи;
- g) који се покреће електричном енергијом чија номинална вриједност напона није већа од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; приступни дијелови не смију имати већи напон од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона из алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје; унутрашњи напон не смије бити већи од 48 V једносмјерне струје или једнаког напона алтернативног (помоћног) извора једносмјерне струје, осим ако се не обезбиједи да

генерисана комбинација напона и струје неће довести до било каквог ризика или струјног удара чак и у случају када је дрон оштећен;

- h) који се налази на тржишту са јасним оперативним упутством, процедуром у случају грешке или неисправности и оперативним ограничењима (укључујући али не ограничавајући метеоролошке услове и дневне/ноћне операције), као и одговарајући опис свих могућих ризика у вези операција дроном;
- i) мора бити опремљен свјетлима, како се захтијева оперативним условима;
- j) мора садржавати информативни летак са свим информацијама које су потребне за употребу дрона у складу са примјењивим прописима из области ваздухопловне безбједности, сигурности, приватности и заштите података, обавезе и осигурање;
- k) мора имати ознаку подкатегије на дрону и то на начин који је прописан овим правилником.

4.5 Технички захтјеви за геофенсинг систем и систем електронске идентификације

4.5.1 Геофенсинг систем

Геофенсинг систем треба да садржи сљедеће функционалности и карактеристике перформанси тако да обезбиједи:

- интерфејс за ажурирање података које садржавају информације о ограничењима и захтјевима ваздушног простора, као и да обезбиједи исправност и тачност ових података;
- информације о ограничењима и захтјевима ваздушног простора гдје се врше операције дроном; и
- информације о статусу система као тачности позиције или навигационих података.

Ако дрон има систем чија функција ограничава употребу дрона у одређеном ваздушном простору, ова функција ће бити коришћена на начин да се оствари узајамна комуникација са контролом летења како операције дроном не би имале негативан утицај на безбједност летења осталих учесника у ваздушном простору. Осим тога, довољно података ће бити обезбијеђено пилоту дрона када дрон приступи ограниченој зони ваздушног простора или када се систем геофенсинга активира на контролном систему дрона.

4.5.2 Систем електронске идентификације

Систем електронске идентификације ће обезбиједити у стварном времену сљедеће информације кроз електронске податке, који су у складу са прихватљивим стандардом надлежног тијела:

- оператор дрона и евиденцијска ознака дрона;
- подкатегију дрона;
- врсте операција које се врше дроном;
- статус система геофенсинга дрона;
- географска позиција дрона и висина изнад терена изнад кога лети.

ПРИЛОГ 5.

Табела услова и потребне документације за вршење операција дроном у зависности од категорије и подкатегије

„Отворена“ категорија

Подкатегија дрона	Максимална тежина прије полијетања	Растојање од људи, објеката и др.	Максимална висина лета	Лет у видном пољу	Захтјеви за пилота дрона	Минимална старосна доб пилота дрона	Основни технички захтјеви	Евиденција дрона	Електронска идентификација и геофенсинг
A0	<250 g	Члан 5. став (4) овог правилника	<50 m изнад терена	да	нема додатних захтјева	нема ограничења		Не	Не
A1	250 g до 1 kg	Члан 5. став (4) овог правилника	до 150 m изнад терена	да		14 година или под надзором пунољетне особе		Не	Геофенсинг
A2	1 kg до 5 kg	Члан 5. став (4) овог правилника	до 150 m изнад терена	да	Потврду о познавању прописа	16 година или под надзором пунољетне особе		Да	Да

Табела 1. Захтјеви за категорију „отворена“

Подкатегиорија дрона	Максимална тежина прије полијетања	Операције се изводе у складу са „стандарним сценаријем“	Максимална висина лета	Захтјеви за пилота дрона	Оперативна изјава и сагласност ВНСА за извођење операција	Минимална старосна доб пилота дрона	Основни технички захтјеви	Евиденција дрона	Електронска идентификација и геофенсинг
A0	<250 g	Да	<50 m изнад терена	Потврда о познавању прописа	Не	16 година		Не	Не
A1	250 g до 1 kg	Да	до 150 m изнад терена	Потврда о познавању прописа	Да	16 година	СЕ ознака	Да	Да
A2	1 kg до 5 kg	Да	до 150 m изнад терена или изнад или 50 m изнад препреке, у зависности шта је веће	Потврда о познавању прописа и Потврда о обучености за управљање дроном	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да
A3	5 kg до 25 kg	Да	до 150 m изнад терена или 50 m изнад препреке, у зависности шта је веће	Потврда о познавању прописа и Потврда о обучености за управљање дроном	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да

Табела 2. Захтјеви за категорију „специфична“

Подкатегорија дрона	Максимална тежина прије полијетања	Оперативни приручник и процјена ризика	Максимална висина лета	Захтјеви за пилота дрона	Оперативна изјава и одобрење ВНДСА за извођење операција	Минимална старосна доб пилота дрона	Основни технички захтјеви	Евиденција дрона	Електронска идентификација и геофенсинг
A0	<250 g	Да	<50 m изнад терена	Потврда о познавању прописа	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да
A1	250 g до 1 kg	Да	до 150 m изнад терена	Потврда о познавању прописа и Потврда о обучености за управљање дроном	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да
A2	1 kg до 5 kg	Да	до 150 m изнад терена или најмање 50 m изнад препреке, у зависности шта је веће	Потврда о познавању прописа и Потврда о обучености за управљање дроном	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да
A3	5kg до 25kg	Да	до 150 m изнад терена или најмање 50 m изнад препреке, у зависности шта је веће	Потврда о познавању прописа и Потврда о обучености за управљање дроном	Да	18 година	СЕ ознака	Да	Да

Табела 3. Захтјеви за категорију „сертификована“